

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบศึกษาเอกสาร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539 จำนวน 4 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการหรือผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการหรือครูวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาและ/หรือหัวหน้าสายชั้น จำนวน 44 คน และครูผู้สอนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน จำนวน 170 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารครบทั้ง 44 คน และได้รับแบบสอบถามจากครูผู้สอนกลับคืนมาเป็นจำนวน 151 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.82 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลในภาพรวมทั้ง 4 โรงเรียน ในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนในเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนและในภาพรวม ผู้วิจัยนำเสนอ เป็นความเรียง ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้นำข้อมูล

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 36 - 40 ปี ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดวิชาและ/หรือหัวหน้าสายชั้น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 5 ปี

1.2 ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 31- 35 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาไม่เกิน 5 ปี

2. สภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการ

2.1 การบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

ในเรื่องการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร โรงเรียนทั้งหมดมีการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานวิชาการ โดยส่วนใหญ่ยึดความสอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร ความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร งบประมาณและอาคารสถานที่ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดมีการดำเนินการ โดยกำหนดกรอบนโยบาย แล้วมอบให้แก่แต่ละฝ่ายดำเนินการ ซึ่งฝ่ายวิชาการดำเนินการโดยมอบหมายให้แต่ละหมวดวิชาร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติงานวิชาการ ส่วนการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดมีการจัดทำ โดยจัดทำเป็นแผ่นป้ายติดผนัง

ส่วนการติดตามการดำเนินงานด้านวิชาการ โรงเรียนทั้งหมดมีการติดตามการดำเนินงานด้านวิชาการ โดยให้ผู้ปฏิบัติรายงานตามสายบังคับบัญชา ติดตามโดยการประชุมเพื่อสรุปงาน และให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบติดตามและรายงานผล

ในด้านปัญหาการบริหารงานวิชาการ ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร พบว่า โรงเรียนทั้งหมดพบปัญหาในการดำเนินการเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรบางส่วนขาดความรู้ความชำนาญในการจัดทำแผนงาน/โครงการวิชาการ และการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมไม่เป็นไปตามกำหนดเวลาหรือตามแผน

2.2 สภาพและปัญหาการจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่

ในเรื่องการจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ ในระดับการจัดครูผู้สอนและหัวหน้าหมวดวิชา โรงเรียนทุกโรงเรียนมีวิธีการจัดโดยการสอบถามความถนัด ความสนใจและสมัครใจของครู และจัดตามวุฒิการศึกษา ความสามารถและประสบการณ์ของครู โดยมีผู้รับผิดชอบในการจัดแตกต่างกัน คือ โรงเรียนที่หนึ่ง ครูใหญ่และผู้จัดการโรงเรียน โรงเรียนที่สองหัวหน้าฝ่ายวางแผนและบุคลากร โรงเรียนที่สามครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และโรงเรียนที่สี่ฝ่ายบุคลากรและฝ่ายวางแผน

สำหรับการจัดหัวหน้าสายชั้น โรงเรียน 2 โรงเรียนใช้วิธีการจัดโดยการสอบถามความถนัด ความสนใจและสมัครใจของครู และพิจารณาถึงวุฒิการศึกษา ความสามารถและประสบการณ์ของครู ส่วนโรงเรียนอีก 2 โรงเรียนใช้วิธีการเลือกตั้ง โดย 1 โรงเรียนจัดหัวหน้าสายชั้นตามผลการเลือกตั้งของครูแต่ละสายชั้น มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี อีก 1 โรงเรียนที่เหลือ จัดหัวหน้าสายชั้นโดยผ่านการเลือกตั้งจากครูผู้สอนสายชั้นละ 3 คน แล้วคณะกรรมการพิจารณาเหลือเพียงสายชั้นละ 1 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี มีผู้รับผิดชอบในการจัด คือ โรงเรียนที่หนึ่งครูใหญ่และผู้จัดการโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ โรงเรียนที่สองหัวหน้าฝ่ายวางแผนและบุคลากร โรงเรียนที่สามครูใหญ่และผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และโรงเรียนที่สี่คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย

ในการจัดหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ โรงเรียนส่วนใหญ่มีวิธีการจัดโดยคำนึงถึงวุฒิการศึกษา ความสามารถและประสบการณ์ของครู รวมทั้งสอบถามความถนัด ความสนใจและความสมัครใจของครู โดยมีผู้รับผิดชอบในการจัดส่วนใหญ่เป็นครูใหญ่

ในด้านปัญหาการจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ โรงเรียนทั้งหมดพบปัญหาในการดำเนินการเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบ คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ตรงตามความต้องการของโรงเรียน

2.3 สภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ในเรื่องกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาบุคลากรนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินการ โดยประเภทของกิจกรรมที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด ได้แก่ การจัดอบรมขึ้นภายในโรงเรียน และ/หรือส่งเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานอื่นจัด การนิเทศภายในโรงเรียน การปฐมนิเทศครูใหม่ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และการสนับสนุนให้ศึกษาต่อ

ส่วนวิธีการพิจารณาบุคลากรที่ควรได้รับการพัฒนา โรงเรียนส่วนใหญ่พิจารณา โดยคำนึงถึงการกระจายการพัฒนาบุคลากรให้ทั่วถึง เงื่อนไขของการอบรม ความสามารถในการ ถ่ายทอดและ/หรือการขยายผลในงานที่รับผิดชอบ และอายุการทำงานของคุณ

โรงเรียนทั้งหมดมีการติดตามผลการพัฒนาบุคลากร โดยโรงเรียนทุกโรงเรียน ให้ครูส่งรายงานการอบรมกลับมาทุกครั้ง และติดตามผลการพัฒนาบุคลากรโดยการสังเกตการ ปฏิบัติงาน

สำหรับประเภทของกิจกรรมที่ครูได้รับการพัฒนา ครูผู้สอนในโรงเรียนทั้งหมด ให้ข้อมูลว่าประเภทของกิจกรรมที่ครูได้รับการพัฒนา คือ การเข้ารับการฝึกอบรมและการ ประชุมนิเทศ รองลงมา การได้รับนิเทศการสอน การได้ไปศึกษาดูงาน และการได้รับการสอนงาน จากครูในโรงเรียน ตามลำดับ

ในด้านปัญหาการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โรงเรียนทุกโรงเรียนระบุว่า พบปัญหาเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วบางส่วนไม่ได้นำความ รู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน

2.4 สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ในเรื่องการจัดการจัดการเรียนการสอนของคุณ โรงเรียนทั้งหมดสนับสนุนใน เรื่องวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ และมีโครงการผลิตสื่อ สำหรับวิธีการจัดการจัดการเรียน การสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนจัดหาสื่อโดยการผลิตเอง และยืมจากห้องจัดการสอนของโรงเรียน รองลงมา ซื้อมาใช้เอง ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนยึดหลักการผลิตโดย ผลิตแล้วสามารถใช้ได้หลายเนื้อหาวิชา สื่อชนิดนั้นผลิตง่าย และการลงทุนต่ำ ตามลำดับ ในด้าน การนำวัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีการนำ วัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้จัดหาผลิต รองลงมา มอบ หมายให้นักเรียนทำเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน และมอบหมายให้นักเรียนเป็นผู้ จัดหาและผลิต ตามลำดับ

ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนส่งเสริมการใช้สื่อการเรียน การสอน โดยประชุมชี้แจงให้เห็นความสำคัญของการใช้สื่อการเรียนการสอน รองลงมา นิเทศติดตามผลการ ใช้สื่อการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีหลักการเลือกสื่อการเรียน การสอน คือ เลือกสื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนการสอนและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และเลือก สื่อที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสามารถของนักเรียน ตามลำดับ

สำหรับการจัดระบบการบริการเพื่อการเรียนการสอน โรงเรียนทั้งหมดมีการจัดห้องเพื่อการสอนโดยเฉพาะเพื่อให้บริการแก่ครู โดยโรงเรียนส่วนใหญ่จัดสื่อทุกหมวดวิชารวมอยู่ในห้องเดียวกัน ในเรื่องการจัดเก็บ โรงเรียนส่วนใหญ่มีหลักการจัดเก็บโดยแยกเก็บเป็นหมวดวิชา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายวิชาการ

ในด้านปัญหาการรับบริการเพื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนไม่มีปัญหาในการรับบริการเพื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่ครูส่วนใหญ่พบ คือ สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ สื่อการเรียนการสอนที่มีไม่ตรงกับความต้องการของครู การบริการเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่สะดวก และการจัดบริการไม่มีระบบที่ชัดเจน

สำหรับปัญหาการจัดสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหา แต่ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบได้แก่ ครูไม่มีเวลาในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตสื่อ ขาดความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน และขาดงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน

2.5 สภาพและปัญหาการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

สำหรับการจัดพิเศษต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนนั้น โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องทำงานและพื้นฐานอาชีพ รองลงมา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น

ในเรื่องขนาดของห้องสมุดนั้น ห้องสมุดของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นห้องที่มีขนาดกว้างประมาณ 1 ห้องเรียน สำหรับการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนทั้งหมดมีบรรณารักษ์ประจำห้องสมุด โดยส่วนใหญ่เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนด้วย นักเรียนในทุกโรงเรียนมีบัตรห้องสมุดสามารถยืมหนังสือออกจากห้องสมุดได้

ในการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด โรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียนจัดซื้อหนังสือโดยการสำรวจความต้องการของครูและใช้ดุลยพินิจของผู้รับผิดชอบห้องสมุด สำหรับการให้บริการแก่นักเรียน โรงเรียนทั้งหมดให้บริการ 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน และในช่วงพักกลางวัน โรงเรียนมีการจัดทำสถิติผู้ใช้บริการห้องสมุด

ในด้านการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน โรงเรียนทั้งหมดมีการจัดป้ายนิเทศทางวิชาการ รองลงมา จัดหาวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้มีแสง สี เสียงและการถ่ายเทอากาศเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนการสอน ตลอดจนจัดหาที่ทำงาน ที่อ่านหนังสือนอกห้องเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและดูแลให้อยู่สภาพดี

ส่วนการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนจัดมุมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสนใจของนักเรียน และจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวิชาการ โดยในส่วนการจัดมุมนั้น โรงเรียนทั้งหมดจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน ร่องลงมา จัดมุมหนังสือ และมุมวิทยาศาสตร์ ตามลำดับ

ในด้านปัญหาการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนระบุว่าพบปัญหาในการดำเนินการเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบ คือ ห้องสมุดของโรงเรียนคับแคบเกินไป นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไปจนไม่สะดวกในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ขาดงบประมาณ และไม่มีเวลาเพียงพอที่จะจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

2.6 สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ในเรื่องการเตรียมการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนมีการเตรียมการสอน โดยการทำแผนการสอนระยะยาว/กำหนดการสอน และ/หรือแผนการสอนระยะสั้น/บันทึกการสอน ในการจัดทำแผนการสอน โรงเรียนทั้งหมดสนับสนุนครูโดยการตรวจแผนการสอนก่อนการสอน ร่องลงมา จัดอบรมปฏิบัติการการเขียนแผนการสอนขึ้นในโรงเรียนและ/หรือส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานอื่นจัด นิเทศติดตามการใช้แผนการสอนและบันทึกการสอน รวมทั้งจัดทำแบบฟอร์มมาตรฐานสำหรับใช้ในการเขียนแผนการสอนให้แก่ครู สำหรับขั้นตอนการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนดำเนินการโดย ศึกษาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรและ/หรือวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา นำเนื้อหาหลักมากำหนดเป็นหัวข้อหลักและแตกขยายเป็นหัวข้อย่อย จัดเรียงลำดับหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยให้เหมาะสม จากนั้นก็กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อหลักให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ศึกษาจำนวนเวลา/คาบที่จะใช้สอนจริงในรายวิชา และนำหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยมากำหนดให้สัมพันธ์กับจำนวนคาบที่จะใช้แล้วจึงปรับจำนวนคาบที่ใช้สอนในแต่ละหัวข้อให้เหมาะสม

สำหรับประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูดำเนินการ ครูผู้สอนทุกโรงเรียนใช้กิจกรรมการถามตอบ และการทำกิจกรรมกลุ่ม ร่องลงมา การแสดงบทบาทสมมุติ การบรรยาย การอภิปราย และการสาธิต ตามลำดับ และครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีหลักเกณฑ์การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน และเหมาะสมกับผู้เรียน ร่องลงมา เลือกกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ตามลำดับ

ในเรื่องการสอนซ่อมเสริม ครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีการสอนซ่อมเสริม โดยทุกโรงเรียนสอนซ่อมเสริมหลังการประเมินผล รองลงมา สอนซ่อมเสริมระหว่างการเรียนการสอน และสอนซ่อมเสริมก่อนการเรียนการสอน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนเก่งหรือเรียนรู้เร็ว วิธีการสอนซ่อมเสริมที่ครูผู้สอนทุกโรงเรียนดำเนินการ คือ การสอนเป็นกลุ่มย่อย รองลงมา จัดให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอน การให้นักเรียนทำกิจกรรมเพิ่มเติม และสอนแบบตัวต่อตัว ตามลำดับ

ในด้านการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนดำเนินการโดยการนิเทศการสอน และติดตามจากผลการเรียนของนักเรียน

สำหรับการจัดตารางสอน โรงเรียนทั้งหมดมีวิธีการวางตัวบุคลากรโดยกำหนดตัวครู ชั้น และวิชา รวมทั้งจำนวนคาบที่ครูแต่ละคนต้องสอนใน 1 สัปดาห์ ผู้รับผิดชอบในการวางตัวบุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูใหญ่ รองลงมา เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายวางแผนและบุคลากร และฝ่ายวิชาการร่วมกับฝ่ายบุคลากร สำหรับวิธีการจัดนั้น โรงเรียนทั้งหมดจัดคาบเวลาโดยคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหาวิชา กล่าวคือ วิชาที่ต้องการสมาธิหรือต้องคิดคำนวณ โรงเรียนจะพยายามจัดไว้ในช่วงเช้า นอกจากนี้ โรงเรียน 2 ใน 4 โรงเรียนพยายามจัดคาบเวลาให้แก่ครูที่สอนหลายระดับชั้นก่อน ส่วนผู้จัดคาบเวลาของครูแต่ละคนลงในตารางสอนประจำวันนั้น 2 ใน 4 โรงเรียนครูใหญ่เป็นผู้ดำเนินการเอง ส่วนอีก 1 โรงเรียนครูทุกคนในแต่ละสัปดาห์มาร่วมกันจัด และอีก 1 โรงเรียนที่เหลือ คณะกรรมการประกอบด้วยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ประธานหัวหน้าระดับ และหัวหน้าหมวดวิชาแต่ละหมวดวิชาร่วมกันจัด โดยครูแต่ละคนมีคาบสอนประมาณ 15 - 25 คาบต่อสัปดาห์ และโรงเรียนส่วนใหญ่ปรับอัตราเวลาเรียนจากคาบละ 20 นาทีเป็นคาบละ 50 นาที

ในด้านปัญหาการจัดตารางสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนระบุว่าไม่มีปัญหาในการดำเนินการ สำหรับปัญหาการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนระบุว่าพบปัญหาเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่พบคือ ครูไม่มีเวลาสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อน นักเรียนในห้องมีจำนวนมากเกินไป ครูขาดความรู้ในการวิเคราะห์สภาพผู้เรียน ครูขาดความรู้ในการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และครูยึดการสอนแบบบรรยาย

2.7 สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในเรื่องการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนทุกโรงเรียนจัด ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ ยุวทูตชาติ เนตรนารี กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร

กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมการใช้ห้องสมุด รongตงมา กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมเสียงตามสาย โดยผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ และจัดหาอาคารสถานที่และบริเวณที่เหมาะสมให้

ส่วนการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินการ โดยโรงเรียนทั้งหมดให้ครูผู้ปฏิบัติประเมินและรายงาน สอบถามจากครูและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และมีการประชุมเพื่อสรุปผลงาน ตลอดจนให้ฝ่ายประสิทธิผลประเมินและรายงาน ตามลำดับ

สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ควบคุมดูแล และเป็นครูที่ปรึกษา รongตงมา เป็นวิทยากร ส่วนประเภทของกิจกรรมที่ครูมีส่วนร่วมในการจัดนั้น ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี รongตงมา กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และกิจกรรมการใช้ห้องสมุด

ในด้านปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงเรียนระบุว่าพบปัญหาเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบได้แก่ ครูขาดความรู้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนขาดการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.8 การดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล

ในเรื่องการสนับสนุนการดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนทั้งหมดสนับสนุน โดยการประชุมชี้แจงเพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล และจัดทำข้อสอบมาตรฐานแล้วจัดทำเป็นคลังข้อสอบ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบ และส่งเสริมให้สร้างเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นใช้ในโรงเรียน

ในด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผล 2 ครั้งในแต่ละการศึกษา โดยเป็นการวัดผลและประเมินผลระหว่างภาคเรียน 1 ครั้ง และเป็นการวัดผลและประเมินผลปลายภาคเรียนอีก 1 ครั้ง โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบของโรงเรียนในการวัดผลและประเมินผลทั้ง 2 ครั้ง อีก 1 โรงเรียนใช้ข้อสอบของตั้งชมณฑลกรุงเทพฯ ในการวัดผลและประเมินผลปลายภาคเรียน ส่วนการวัดผลและประเมินผลระหว่างภาค

เรียน ในโรงเรียนส่วนใหญ่ ครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกันร่วมกันออกข้อสอบ แล้วผ่านการตรวจเลือกอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับเครื่องมือ/เทคนิคที่ครูผู้สอนใช้ในการวัดผลและประเมินผลนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนใช้การทดสอบและการสังเกต รองลงมา การให้ปฏิบัติและการนำไปใช้ และการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ในเรื่องระยะเวลาในการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนทุกโรงเรียนดำเนินการวัดและประเมินผลก่อนการเรียนการสอน วัดและประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน และวัดและประเมินผลหลังการเรียนการสอน

โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการนำผลจากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และใช้ในการวิเคราะห์ข้อสอบ รองลงมา เป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริม เป็นข้อมูลในการจัดชั้นเรียน ประเมินความก้าวหน้าก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อการปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน

ส่วนการติดตามการดำเนินงาน โรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินการโดยการติดตามจากสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินนักเรียน

ในคำนำปัญหาการดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล โรงเรียนทุกโรงเรียนระบุว่าพบปัญหาเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบคือ เอกสารคู่มือหรือระเบียบที่เกี่ยวกับการวัดผลมีไม่เพียงพอ รองลงมา ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดผลและประเมินผล และไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบทำให้ไม่ทราบว่าข้อสอบที่ใช้มีคุณภาพเพียงใด

2.9 สภาพและปัญหา การให้ ชุมชน มี ส่วน ร่วม ในการ จัด การ เรียน การ สอน

ในเรื่องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนในการติดต่อประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ รองลงมา จัดทำโครงการเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน และสนับสนุนเรื่องอาคารสถานที่ และให้ผู้ปกครองตอบแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

ลักษณะของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ เชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน เชิญมาเป็นวิทยากร พานักเรียนไปศึกษาดูงานในชุมชน และการให้นักเรียนไปฝึกงานหรือฝึกภาคปฏิบัติในชุมชน รวมทั้งให้ผู้ปกครองตอบแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

สำหรับการติดต่อประสานงานนั้น โรงเรียนใช้วิธีการติดต่อกับชุมชนโดยตรง และติดต่อผ่านทางนักเรียน

ในด้านปัญหาการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการดำเนินการ ปัญหาที่โรงเรียนส่วนน้อยพบคือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร และโรงเรียนไม่สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอข้างต้น มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และสมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

สำหรับเรื่องการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร ความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร งบประมาณและอาคารสถานที่ รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการดำเนินการของโรงเรียน เพราะสำหรับการปฏิบัติงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของการบริหาร โรงเรียนซึ่งมีหน้าที่หลักคือการจัดการศึกษา สิ่งที่ดีว่าเป็นแนวทางในการดำเนินการ คือ หลักสูตร ดังนั้น การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนจะต้องให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร จึงจะถือว่าได้บรรลุถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา สิ่งที่ดีกล่าวมาสอดคล้องกับที่อุทัย บุญประเสริฐ (2539) กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่เป็นหัวใจของโรงเรียน มีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ใช้กับการจัดระบบการทำงานและกำกับกระบวนการผลิตหรือการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้ตอบสนองและสนับสนุนการทำงานของโรงเรียนให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพให้ได้คนที่เป็นคนสมบูรณ์ ส่วนการคำนึงถึงความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร งบประมาณและอาคารสถานที่นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การวางแผนงานหรือการกำหนดนโยบายทุกอย่างนั้น ควรจะอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ การกำหนดนโยบายที่สมบูรณ์แบบเพียงใดก็ตาม หากไม่สามารถปฏิบัติได้แล้ว ก็ถือว่าไม่มีคุณค่าใด ๆ เลย ดังนั้น การกำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงความพร้อมของผู้ปฏิบัตินั้น แสดงว่ามีการศึกษาถึงศักยภาพของหน่วยงาน ทราบว่าทำอะไรได้มากน้อยเพียงใด จึงนับว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีอย่างหนึ่ง

ในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติการวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยกำหนดกรอบนโยบายแล้วมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการดำเนินการ ซึ่งฝ่ายวิชาการดำเนินการโดยให้ครูในแต่ละหมวดวิชาร่วมกันจัดทำ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสมแล้ว เนื่องจากการที่ครูได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ จะทำให้ครูเกิดความกระตือรือร้น สนใจที่จะทำงานมากขึ้น และจะทำให้เกิดการระดมความคิด รวมทั้งเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสอดคล้องกับกิตติมา ปรีดีคิดก (2532) กล่าวไว้ในขั้นตอนการจัดทำแผนงานวิชาการว่า ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมการจัดทำแผนงานทางวิชาการของโรงเรียน เช่น ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าสายชั้นและครูผู้สอน เพื่อแผนงานจะได้เป็นแผนที่มีความคิดกว้างขวาง

ส่วนประเด็นเรื่องการติดตามการดำเนินงานด้านวิชาการนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดำเนินการโดยให้ผู้ปฏิบัติรายงานตามสายบังคับบัญชา ประชุมเพื่อสรุปผลงาน และให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบติดตามและรายงาน ผู้วิจัยเห็นว่า การติดตามการดำเนินงานนั้น เป็นหนทางที่จะทำให้ทราบว่า การดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งบรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ การติดตามงานยังทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องหรือข้อดีเด่นของการดำเนินงาน อันจะส่งผลถึงการปรับปรุงหรือพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปรีชา คงมณี (2533) กล่าวว่า การติดตามงานเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้บริหารโครงการ เป็นกระบวนการต่อเนื่อง เพื่อติดตามการปฏิบัติงานของแต่ละกิจกรรมของโครงการ โดยเปรียบเทียบกับแผน ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินการแล้วเสร็จตามเวลา โดยลักษณะของการติดตามงานอาจแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ 1) ติดตามงานด้านปริมาณ เช่น การผลิต จำนวนการทำงาน 2) ติดตามงานด้านคุณภาพ เช่น การกำหนดมาตรฐานคุณภาพงาน และตรวจสอบผลงานกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ 3) ติดตามงานด้านเวลา เช่น กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานและรายงานผลการปฏิบัติงาน และ 4) ติดตามงานด้านค่าใช้จ่าย เช่น การกำหนดวงเงินที่จะใช้ในแต่ละงวดตลอดระยะเวลาของโครงการ การกำหนดระยะเวลาในการเบิกเงินหรือขิมเงินทรงจ่าย และการคืนเงินยืม

2. สภาพและปัญหาการจัดบุคลากรตรงตามหน้าที่

ในเรื่องวิธีการจัดครูผู้สอนของโรงเรียน ซึ่งดำเนินการโดยการสอบถามความถนัด ความสนใจและสมัครใจของครูผู้สอน ประกอบกับการพิจารณาวุฒิการศึกษา ความสามารถ และประสบการณ์ของครูนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การดำเนินการดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากทำให้ครูได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ และเกิดความกระตือรือร้นสนใจการทำงาน

นอกจากนี้ นักเรียนจะได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับ
 ปรัชญา คัมภีรปกรณัม (2532) สรุปไว้ว่า การจัดบุคลากรเข้าสอน จะต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะบาง
 ประการของครูผู้สอน เช่น ความรู้ความสามารถในการสอน ประสบการณ์ในการสอน ความ
 สนใจ คุณสมบัติพิเศษเฉพาะวิชา เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
 (2529) เสนอแนะหลักการจัดครูเข้าสอนโดยสรุปว่า ต้องใจถึง หมายถึง สมักใจสอน มือถึง คือ
 ต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีความสามารถในการสอน สุขภาพดี และถึงหลักสูตร คือ เข้าใจจุดหมาย
 หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร รวมถึงแผนการสอน และการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้
 นี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อินทรามะ (2537) ซึ่งพบว่า โรงเรียนจัดครูเข้าสอน
 ตามความรู้ ความสามารถและความสมักใจของครู และวิเชียร นพพลกรัง (2533) ที่กล่าวว่า ผู้
 บริหารเป็นผู้จัดครูเข้าสอน โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจความต้องการและคำนึงถึงความสามารถ
 ของครู

สำหรับการจัดหัวหน้าสายชั้นนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน 2 โรงเรียนใช้วิธี
 การจัดโดยการสอบถามความถนัด ความสนใจและความสมักใจของครู ประกอบกับการ
 พิจารณาวุฒิการศึกษา ความสามารถและประสบการณ์ของครู ส่วนโรงเรียนอีก 2 โรงเรียนใช้วิธี
 การเลือกตั้ง โดย 1 โรงเรียนจัดหัวหน้าสายชั้นตามผลการเลือกตั้งของครูแต่ละสายชั้น มีวาระการ
 ดำรงตำแหน่ง 2 ปี อีก 1 โรงเรียนที่เหลือ จัดหัวหน้าสายชั้นโดยผ่านการเลือกตั้งจากครูผู้สอนสาย
 ชั้นละ 3 คน แล้วคณะกรรมการพิจารณาเหลือเพียงสายชั้นละ 1 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี
 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้ว ปรากฏว่า โรงเรียน 2 โรงเรียนที่จัดหัวหน้าสายชั้นโดยการสอบ
 ถามความถนัด ความสนใจและสมักใจของครู ประกอบกับการพิจารณาวุฒิการศึกษา ความ
 สามารถและประสบการณ์ของครูนั้น เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนครูไม่เกิน 24 คน ซึ่งในการจัดนั้น
 ผู้รับผิดชอบในการจัดสามารถพิจารณาบุคลากรได้อย่างใกล้ชิด จึงมีความเหมาะสมกับวิธีการนี้
 ส่วนโรงเรียนอีก 2 โรงเรียนที่ใช้วิธีการเลือกตั้งนั้น พบว่า โรงเรียนมีครูเป็นจำนวนมาก หากจะ
 ใช้วิธีการแรก คงจะทำได้ไม่สะดวกนัก ดังนั้น การใช้วิธีการเลือกตั้งจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะ
 สม ครูที่ได้รับการเลือกตั้งแสดงว่า ได้รับการยอมรับจากครูส่วนใหญ่ของโรงเรียน ดังนั้น การ
 ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน้าที่ควรจะเป็นไปได้อย่างราบรื่น ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดหัวหน้าสายชั้น
 สามารถใช้ได้ทั้ง 2 วิธี ขึ้นอยู่กับสภาพของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน

3. สภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ในเรื่องกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาบุคลากรนั้น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการ
 ดำเนินการจัด โดยประเภทของกิจกรรมที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด ได้แก่ การจัดอบรมชั้นภายใน

โรงเรียนและ/หรือส่งเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานอื่นจัด การนิเทศภายในโรงเรียน การประชุมนิเทศ ครูใหม่ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และการสนับสนุนให้ศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการดำเนินการของโรงเรียน เนื่องจากบุคลากรของโรงเรียนซึ่งก็คือครูนั้น เป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรจึงมีผลโดยตรงกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนประเภทของกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเพื่อพัฒนาบุคลากรนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิน วรพุทธานนท์ (2533) ซึ่งพบว่า กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรที่โรงเรียนจัดมากที่สุดคือ การฝึกอบรม และมะลิ คงสกุล (2534) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่โรงเรียนต้องการให้จัดมากที่สุด คือ การฝึกอบรมหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนาทางวิชาการ

ส่วนในเรื่องการติดตามการพัฒนาบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดำเนินการโดยให้ครูส่งรายงานการอบรมสัมมนาทุกครั้ง และสังเกตการปฏิบัติงานของครู ผู้วิจัยเห็นด้วยว่า เมื่อมีการดำเนินงานใด ๆ ก็ตาม ควรจะได้มีการติดตามผลเพื่อให้ได้ทราบถึงข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงต่อไป ในการให้ครูส่งรายงานการอบรมสัมมนานั้น จะทำให้ครูได้ประมวลความรู้ที่ได้รับ อย่างน้อยที่สุด ก็เป็นการสรุปถึงสิ่งที่ครูได้รับมา ส่วนการสังเกตการปฏิบัติงานนั้น จะทำให้ผู้บริหารได้ทราบว่า ครูที่ได้รับการพัฒนาโดยกิจกรรมต่าง ๆ แล้วนั้น ได้นำความรู้มาขยายผลหรือนำมาใช้ในงานที่รับผิดชอบอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างน้อยเพียงใด โดยที่จะต้องมีการชี้แจงให้ครูเข้าใจว่า การกระทำเช่นนี้ มิใช่การจับผิด แต่เป็นการปฏิบัติเพื่อให้สามารถช่วยเหลือแนะนำครูได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หากปฏิบัติได้ดังนี้ การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียนและตัวครู ตลอดจนนักเรียนทั้งหมด

4. สภาพและปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอน

ในเรื่องการจัดการหาสื่อของครูผู้สอน โรงเรียนทั้งหมดสนับสนุนในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ และมีโครงการผลิตสื่อ สำหรับวิธีการจัดการหาสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนจัดหาสื่อโดยการผลิตเอง และยืมจากห้องสื่อการเรียนของโรงเรียน รองลงมาซื้อมาใช้เอง ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนยึดหลักการผลิต โดยผลิตแล้วสามารถใช้ได้หลายเนื้อหาวิชา สื่อชนิดนั้นผลิตง่าย และการลงทุนต่ำ ตามลำดับ ในด้านการนำวัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีการนำวัสดุท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้มาผลิตสื่อการเรียนการสอน โดยครูเป็นผู้จัดทำมาผลิต รองลงมา มอบหมายให้นักเรียนทำเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน และมอบหมายให้นักเรียนเป็นผู้จัดหาและผลิต ผู้วิจัยเห็นว่า ในเรื่องการสนับสนุนการจัดการหาสื่อของครู โรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสม

เนื่องจากเป็นหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้แก่ครู การจัดทำโครงการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั้น นอกจากจะทำให้ครูได้มีการวางแผนการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่
ต้องการล่วงหน้าแล้ว ยังช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างเหมาะสม และยังเป็น
การช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อสื่ออีกด้วย สำหรับหลักการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของครู
นั้น สอดคล้องกับคณีย์ ไชโยธา (2534) เสนอแนะว่า การสร้างสื่อขึ้นมาใช้เองนั้น ควรคำนึงถึง
วัสดุหาง่ายในท้องถิ่น ทนง่าย และควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ประโยชน์ คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิด
การเรียนรู้ได้ดี และคุ้มค่ากับการลงทุน ประหยัด ราคาถูก นั่นคือ ประหยัดเงิน ประหยัดเวลา
ประหยัดแรงงาน และแข็งแรงทนทาน ประยุกต์ คือ นำไปใช้ได้หลายเนื้อหา ใช้ได้ตรงจุด
ประสงค์การเรียนรู้ และประณีต คือ มีความเรียบร้อย สวยงามและสร้างความสนใจ

สำหรับการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนส่งเสริม
การใช้สื่อการสอน โดยประชุมชี้แจงให้เห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอน รองลงมา นิเทศ
ติดตามผลการใช้สื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการเลือกใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนมีหลักการ
เลือกสื่อการสอน คือ เลือกสื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับ
เนื้อหาวิชา และเลือกสื่อที่สอดคล้องกับประสบการณ์และความสามารถของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า
โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีบทบาท
อย่างยิ่งในการที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเฉพาอย่าง
ยิ่งในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งนักเรียนยังอยู่ในวัยเด็ก ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนนามธรรมได้
มากนัก สื่อการเรียนการสอนจึงยังมีความจำเป็น สำหรับวิธีการส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการ
สอนของโรงเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อินทรามะ (2537) ที่พบว่า โรงเรียนส่วน
ใหญ่ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู โดยการจัดประชุมอบรมชี้แจงให้ครูเห็นความ
สำคัญของการใช้สื่อการเรียนการสอน และจัดหาสื่อการเรียนการสอน และวัสดุประกอบหลักสูตร
ให้เพียงพอ ส่วนการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนของครูนั้น สอดคล้องกับที่คณีย์ ไชโยธา
(2534) เสนอหลักการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้ 1) เลือกสื่อที่สอดคล้องกับจุด
ประสงค์การเรียนรู้ 2) เลือกสื่อที่จะช่วยเราให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ 3) เลือกสื่อการเรียน
การสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของแต่ละคน 4) เลือกสื่อและวัสดุ
อุปกรณ์ที่พอจะหาได้ คำนึงถึงความสะดวกสบายในการนำมาด้วย และไม่จำเป็นต้องใช้สื่อที่มี
ราคาแพงเสมอไป 5) เครื่องมือและเครื่องอำนวยความสะดวกนั้นต้องสอดคล้องกับวัย ความ
สนใจและความสามารถที่มีอยู่ต่าง ๆ ของผู้เรียน เหมาะกับจุดประสงค์การเรียนรู้ในหัวข้อที่เรียน
เหมาะสมกับประสบการณ์ที่เลือกแล้ว เลือกจากสิ่งที่มีอยู่และเหมาะสมกับเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวก
6) ควรจะได้ศึกษาคุณสมบัติ หน้าที่ และประโยชน์ของสื่อเป็นอย่าง ๆ ไป เพื่อความ

สะดวกในการใช้ และยังคงสอดคล้องกับองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกสื่อการเรียนการสอน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ (อ้างถึงใน ทิพย์วัลย์ ภาคสุวรรณ, 2537) ว่า ครูจะต้องวิเคราะห์เนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ว่าใช้กระบวนการใด เพื่อจะกำหนดสื่อใดได้ถูกต้อง ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ว่า ต้องการให้เกิดอะไรแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ครูยังต้องคำนึงถึงวัยและจำนวนผู้เรียน เพื่อจะได้จัดสื่อให้เหมาะสมและเพียงพอ สภาพท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนก็เป็นตัวกำหนดว่าสื่อการสอนที่ครูเลือกใช้นั้น สามารถจัดหาและนำไปใช้ได้ มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

นอกจากนั้น ในเรื่องการจัดระบบการบริการสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการจัดห้องสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้บริการแก่ครูโดยเฉพาะ โดยมีการจัดเก็บแยกเป็นหมวดวิชา และให้ฝ่ายวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนดำเนินการได้เหมาะสมแล้วในการจัดห้องสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้บริการแก่ครู เนื่องจากเรื่องนีถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะจัดบริการให้แก่ครู เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย และในเรื่องการจัดห้องสื่อโดยเฉพาะนั้น กิตติมา ปรีดีติติก (2532) เสนอแนะไว้ว่า โรงเรียนควรจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยในการรักษาและให้ความสะดวกในการใช้ และยังคงสอดคล้องกับสมบูรณ์ สงวนญาติ (2534) ที่เสนอรูปแบบการให้บริการสื่อการเรียนการสอนไว้พอสรุปได้ดังนี้ 1) จัดสถานที่สำหรับใช้เป็นแหล่งกลาง โดยจัดเครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมเพียง วิธีนี้เหมาะสำหรับการใช้เครื่องมือที่ค่อนข้างยุ่งยาก เคลื่อนย้ายไม่สะดวก โดยมีแบบฟอร์มให้ผู้ให้บริการมาจองล่วงหน้า และ 2) ให้ผู้สอนไปใช้ตามห้องเรียน โดยกำหนดระเบียบการยืมที่รัดกุม มีแบบฟอร์มการยืม

5. สภาพและปัญหาการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

สำหรับการจัดห้องพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องทำงานและพื้นฐานอาชีพ รองลงมา ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากห้องเรียนแล้ว โรงเรียนควรจัดห้องพิเศษสำหรับการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติลักษณะพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับองค์การอินทรมพรรย (2531) ที่กล่าวว่า ห้องพิเศษมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะเป็นที่จัดการเรียนการสอนไว้เป็นลักษณะพิเศษ รวมทั้งห้องปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนการสอน และห้องพิเศษที่ควรให้มี เช่น ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องดนตรี

ในเรื่องห้องสมุดนั้น ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นห้องที่มีขนาดกว้างประมาณ 1 ห้องเรียน สำหรับการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนทั้งหมดมี

บรรณารักษ์ประจำห้องสมุด โดยส่วนใหญ่เป็นครูที่ทำหน้าที่สอนด้วย นักเรียนในทุกโรงเรียนมีบัตรห้องสมุด สามารถยืมหนังสือออกจากห้องสมุดได้ ในการจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุด โรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียนจัดซื้อหนังสือโดยการสำรวจความต้องการของครูและใช้ดุลพินิจของผู้รับผิดชอบห้องสมุด สำหรับการให้บริการแก่นักเรียน โรงเรียนทั้งหมดให้บริการ 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงเช้ามืดก่อนเข้าเรียน และในช่วงพักกลางวัน โรงเรียนมีการจัดทำสถิติผู้ใช้บริการห้องสมุด ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการที่โรงเรียนจัดซื้อหนังสือโดยการสำรวจความต้องการของครู เนื่องจากครูในฐานะผู้ใช้หนังสือควรจะได้มีโอกาสพิจารณาเลือกหนังสือ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้หนังสือ

การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทุกโรงเรียนจัดมุมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความสนใจของนักเรียน และจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวิชาการ โดยในด้านการจัดมุมนั้น โรงเรียนทั้งหมดจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน รองลงมา จัดมุมหนังสือ และมุมวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นว่า การเรียนการสอนจะบรรลุถึงจุดประสงค์หรือเป้าหมายได้นั้น นอกจากครูผู้สอนและวิธีการสอนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง ก็คือ การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา ซึ่งใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียน การจัดบรรยากาศจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สอดคล้องกับเพ็ญศรี กันทา (2538) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอาจทำได้หลาย ๆ รูปแบบ ขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นวัสดุเหลือใช้ วัสดุที่หาได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องเป็นวัสดุราคาแพง รูปแบบการจัดเหล่านี้ เช่น ป้ายนิเทศ การตกแต่งห้องเรียนด้วยสื่อประเภทถาวร การจัดมุมประสบการณ์ การวางแผนจัดเก็บเครื่องใช้ประจำตัวของนักเรียน ฯลฯ ความประณีต สวยงาม ประสิทธิภาพของสิ่งแวดล้อมที่ครูจัดอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน แฝงด้วยศิลปะอันเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องกัน เป็นเครื่องดึงดูดความสนใจ และมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ตลอดจนพฤติกรรมของเด็กไปในทางสร้างสรรค์อย่าง ผู้วิจัยเห็นว่า หากได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศในห้องเรียนในสิ่งที่เหมาะสมกับความสามารถและวัยของนักเรียน นอกจากจะได้รับความรู้แล้ว นักเรียนยังได้รับประสบการณ์ในการทำงาน เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ การมีป้ายนิเทศแสดงผลงานของนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจ และทำให้ห้องเรียนมีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่า ไม่จำเป็นต้องใช้วัสดุราคาแพงก็สามารถจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้

6. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ในเรื่องการเตรียมการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียน มีการเตรียมการสอน โดยการทำแผนการสอนระยะยาว/กำหนดการสอน และ/หรือแผนการสอน ระยะสั้น/บันทึกการสอน ในการจัดทำแผนการสอน โรงเรียนทั้งหมดสนับสนุนครูโดยการตรวจ แผนการสอนก่อนการสอน รองลงมา จัดอบรมปฏิบัติการการเขียนแผนการสอนขึ้นในโรงเรียน และ/หรือส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานอื่นจัด นิเทศติดตามการใช้แผนการสอนและบันทึกการ สอน รวมทั้งจัดทำแบบฟอร์มมาตรฐานสำหรับใช้ในการเขียนแผนการสอนให้แก่ครู สำหรับขึ้น ตอนการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนดำเนินการโดย ศึกษาหลักสูตรและ เอกสารหลักสูตรและ/หรือวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา นำเนื้อหาหลักมากำหนดเป็นหัวข้อหลัก และแตกขยายเป็นหัวข้อย่อย จัดเรียงลำดับหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยให้เหมาะสม จากนั้นก็กำหนด จุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหัวข้อหลักให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา ศึกษาจำนวน เวลา/คาบที่จะใช้สอนจริงในรายวิชา และนำหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยมากำหนดให้สัมพันธ์กับ จำนวนคาบที่จะใช้ แล้วจึงปรับจำนวนคาบที่ใช้สอนในแต่ละหัวข้อให้เหมาะสม ผู้วิจัยเห็นด้วยกับ การเตรียมการสอนของโรงเรียน เนื่องจากการเตรียมการสอน เป็นการเตรียมตัวครูให้พร้อมที่จะ สอน ทราบว่าจะสอนอะไร สอนอย่างไร และประเมินผลอย่างไร ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการ สอน อันเป็นผลโดยตรงกับการเรียนรู้ของนักเรียน ดังที่ศุภมิตร ฤชานุกร (2523) กล่าวว่า การ เตรียมการสอนมีประโยชน์ 3 ประการ คือ ทำให้การสอนมีเป้าหมายที่แน่ชัด ครูรู้ขอบเขตของ เนื้อหาที่จะต้องเตรียมไปสอน และช่วยให้ครูมีหลักในการประเมินการสอน และวิธีการเตรียมการ สอนของโรงเรียนสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อินทรามะ (2536) ซึ่งพบว่า โรงเรียน ส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนโดยให้ครูทำบันทึกการสอนก่อนทำการสอนทุกครั้ง อย่างไรก็ตาม การเตรียมการสอนมิได้เป็นหลักประกันว่า ครูจะสอนตามแผนการสอนหรือบันทึกการสอนที่ เตรียมไว้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะดูแลให้ครูทำการสอนตามที่เตรียมไว้ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สำหรับประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทุกโรงเรียนใช้กิจกรรมการถามตอบ และการทำกิจกรรมกลุ่ม รองลงมา การแสดง บทบาทสมมุติ การบรรยาย การอภิปราย และการสาธิต ตามลำดับ และครูผู้สอนทุกโรงเรียนมี หลักเกณฑ์การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนการสอน และเหมาะสมกับผู้เรียน รองลงมา เลือกกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง จากผลการวิจัยแสดงว่าครูใช้กิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามี ความเหมาะสมดี เนื่องจากไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบใดดีที่สุด แต่จำเป็นจะต้องเลือก

ใช้ให้เหมาะสม หรืออาจจะใช้ผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ
 อากาศ บุญช่วย (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อินทราษะ, 2537) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนควรมี
 หลายลักษณะให้เหมาะกับความสามารรถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย
 อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งในเรื่องหลักเกณฑ์การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น สอด
 คล้องกับที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2523) ได้กำหนดเงื่อนไขการกำหนดกิจกรรมการเรียน
 การสอนไว้ดังนี้ เนื้อหาของบทเรียน วัตถุประสงค์ของบทเรียน ความสนใจของกลุ่มผู้เรียน ความ
 แตกต่างระหว่างบุคคล สภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียน และเวลาที่ใช้ กิจกรรมการเรียนการ
 สอนเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ ดังนั้น ก่อน
 ที่จะกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการ
 สอนที่จัดมีคุณค่าและเหมาะสมที่สุดสำหรับนักเรียน

ในเรื่องการสอนซ่อมเสริม ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนทุกโรงเรียนมีการสอน
 ซ่อมเสริม โดยทุกโรงเรียนสอนซ่อมเสริมหลังการประเมินผล รองลงมา สอนซ่อมเสริมระหว่าง
 การเรียนการสอนและสอนซ่อมเสริมก่อนการเรียนการสอน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมสำหรับ
 นักเรียนที่เรียนเก่งหรือเรียนรู้เร็ว วิธีการสอนซ่อมเสริมที่ครูผู้สอนทุกโรงเรียนดำเนินการ คือ การ
 สอนเป็นกลุ่มย่อย รองลงมา จัดให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอน การให้นักเรียนทำกิจกรรมเพิ่มเติม
 และสอนแบบตัวต่อตัว ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการจัดสอนซ่อมเสริม เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความ
 แตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้
 แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่ครูหรือโรงเรียนต้องจัดสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียน และสำหรับวิธี
 สอนซ่อมเสริมของโรงเรียนนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อินทราษะ (2537) ที่พบว่า
 โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งสำหรับวิธีสอนเป็นกลุ่มย่อยนั้น สำนักงานคณะ
 กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้กล่าวถึงไว้ว่า มีข้อดีคือ นักเรียนในแต่ละกลุ่มจะ
 ช่วยกันแก้ปัญหาความเข้าใจในบทเรียนซึ่งกันและกัน และไม่ทำให้ใครรู้ดีกว่ามีปมเด่นปมด้อย
 การจัดให้นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยสอน มีข้อดีคือ นักเรียนใช้ภาษาแบบเดียวกัน ดังนั้น การถ่าย
 ทอดความรู้ก็ดี การใช้ถ้อยคำอธิบายก็ดี ย่อมจะทำให้เข้าใจง่ายกว่าภาษาที่ครูใช้ และทำให้
 นักเรียนผู้ช่วยสอนสนใจการเรียนเพิ่มขึ้น เพราะต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น การให้นักเรียน
 ทำกิจกรรมเพิ่มเติม ใช้ในกรณีที่วินิจฉัยปัญหาแล้วพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจบทเรียนแต่สมควร
 ได้รับการฝึกทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนการสอนแบบตัวต่อตัว ถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะครูสามารถ
 เลือกใช้ถ้อยคำหรือวิธีการได้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถซักถามความสนใจของนักเรียนได้อย่าง
 ใกล้ชิด และสามารถสอนได้ตรงตามที่นักเรียนประสบปัญหา การสอนซ่อมเสริมเป็นอีกวิธีหนึ่ง
 ที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สติปัญญาและความ

สามารถของคนได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารและครูจึงควรให้ความสนใจ โดยการให้หลาย ๆ แนวทางผสมผสานกัน ตามความเหมาะสมและความจำเป็น นอกจากนี้ ผู้บริหารควรต้องติดตามผลการสอนซ่อมเสริมของครูอย่างสม่ำเสมอ

ในด้านการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครู ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดำเนินการโดยการนิเทศการสอน และติดตามจากผลการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น หากดำเนินไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีการประเมิน ครูจะไม่ทราบว่าตนเองมีจุดเด่นที่ควรดำรงไว้ จุดด้อยที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาดตนเอง ในส่วนวิธีการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น ควรจะใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ หลายแหล่งประกอบกัน ซึ่งเดือนใจ เกตุมา (2535) สรุปไว้ว่า แหล่งข้อมูลในการประเมินผลการสอนประกอบด้วย ผู้เรียนเป็นผู้ประเมิน ผู้สอนประเมินตนเอง เพื่อนร่วมงานเป็นผู้ประเมิน ผู้บริหารเป็นผู้ประเมิน และประเมินจากผลการเรียนของผู้เรียน ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งจะได้ข้อมูลจากมุมมองที่ต่างกัน และรอบด้านขึ้น แล้วยนำมาประมวลจะทำให้ตัวครูผู้สอนหรือผู้บริหาร ได้มองเห็นจุดเด่น จุดอ่อนที่แท้จริงของครู แต่ข้อที่ควรคำนึงถึงในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น หากจะให้เกิดผลดีกับทุกฝ่ายแล้ว ควรจะได้ทำความเข้าใจกับครู เพื่อให้เข้าใจว่า เป็นการช่วยเหลือ มิใช่เป็นการจับผิดการทำงานของครู

ในเรื่องการจัดตารางสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีวิธีการวางตัวบุคลากรโดยกำหนดตัวครู ชั้น และวิชา รวมทั้งจำนวนคาบที่ครูแต่ละคนต้องสอนใน 1 สัปดาห์ ผู้รับผิดชอบในการวางตัวบุคลากรส่วนใหญ่เป็นครูใหญ่ รองลงมา เป็นความรับผิดชอบของฝ่ายวางแผนและบุคลากร และฝ่ายวิชาการร่วมกับฝ่ายบุคลากร สำหรับวิธีการจัดนั้น โรงเรียนทั้งหมดจัดคาบเวลาโดยคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหาวิชา กล่าวคือ วิชาที่ต้องการสมาธิหรือต้องคิดคำนวณ โรงเรียนจะพยายามจัดไว้ในช่วงเช้า นอกจากนี้ โรงเรียน 2 ใน 4 โรงเรียนพยายามจัดคาบเวลาให้แก่ครูที่สอนหลายระดับชั้นก่อน ส่วนผู้จัดคาบเวลาของครูแต่ละคนลงในตารางสอนประจำวันนั้น 2 ใน 4 โรงเรียนครูใหญ่เป็นผู้ดำเนินการเอง ส่วนอีก 1 โรงเรียนครูทุกคนในแต่ละสายชั้นมาร่วมกันจัด และอีก 1 โรงเรียนที่เหลือ หัวหน้าหมวดวิชาแต่ละหมวดวิชา ร่วมกันจัด โดยครูแต่ละคนมีคาบสอนประมาณ 15 - 25 คาบต่อสัปดาห์ และโรงเรียนส่วนใหญ่ปรับอัตราเวลาเรียนจากคาบละ 20 นาทีเป็นคาบละ 50 นาที ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนได้ดำเนินการจัดตารางสอนอย่างเหมาะสม ในเรื่องวิธีการวางตัวบุคลากร และวิธีการจัดตารางสอน ซึ่งจัดโดยคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหาวิชา และพยายามจัดเวลาให้ครูที่สอนหลายระดับชั้นก่อน ส่วนผู้จัดคาบเวลาของครูลงในตารางสอนนั้น จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า มีการใช้แนวทางหลายแนวทาง ได้แก่ ครูใหญ่เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว โรงเรียนที่ใช้แนวทางนี้ 2 โรงเรียน เป็น

โรงเรียนที่มีจำนวนครูไม่มากนัก คือ ไม่เกิน 24 คน ส่วนแนวทางที่พบอีก คือ การที่โรงเรียนกำหนดหลักการในการจัดแล้วให้ครูทุกคนในแต่ละสายชั้นมาร่วมกันจัด สำหรับแนวทางนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสม เนื่องจากครูได้มีการพิจารณาาร่วมกัน ทำให้ได้ตารางสอนที่สมบูรณ์ และยังคงสอดคล้องกับองค์การ อินทรมพรรย์ (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ อินทรามะ, 2537) ที่กล่าวไว้ว่า ครูควรได้ร่วมกันจัดทำตารางสอน เพราะจะได้มีโอกาสช่วยกันพิจารณาจัดตารางสอนที่สมบูรณ์ ไม่บกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง และยังเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันอีกด้วย และอีกแนวทางหนึ่งคือ การที่โรงเรียนกำหนดหลักการจัดให้ แล้วให้หัวหน้าหมวดวิชาแต่ละหมวดรับผิดชอบในการจัด วิธีนี้เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้บริหารโรงเรียนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การจะเลือกใช้แนวทางใด ควรพิจารณาถึงสภาพของโรงเรียนและอื่น ๆ ประกอบด้วย เพื่อให้ได้ผลดีที่สุด

7. สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ในเรื่องกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมการใช้ห้องสมุด รongลงมา กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมเชิงคาบส่าย โดยผู้บริหารโรงเรียนทั้งหมดให้การสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ และจัดอาคารสถานที่และบริเวณที่เหมาะสมให้ ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้นมีความจำเป็น เพราะการเรียนรู้เพียงวิชาต่าง ๆ ภายในห้องเรียนนั้น ยังไม่เป็นการเพียงพอ การพัฒนาเด็กจะต้องให้ได้พัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้ง 4 ด้าน คือ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมและจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นภายในโรงเรียน โดยมีการดำเนินการอย่างเหมาะสม ซึ่งในเรื่องนี้ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้ การเข้าร่วมของนักเรียนต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน โรงเรียนมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้เจริญควบคู่ไปกับความเจริญของสังคม ดังนั้น การจัดกิจกรรมนักเรียนต่าง ๆ จึงถือว่าอยู่ในความรับผิดชอบของโรงเรียน การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ดีควรมีส่วนในการเสริมเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรให้เข้มข้นยิ่งขึ้น กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นควรตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างแท้จริง กิจกรรมนักเรียนที่จัดขึ้นต้องมีความเหมาะสมกับระดับชั้น วัยและเพศของนักเรียน และโรงเรียนต้องจัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแล

ช่วยเหลือและแนะนำอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน ตลอดจนควรจัดให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

ส่วนการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินการ โดยโรงเรียนทั้งหมดให้ครูผู้ปฏิบัติประเมินและรายงาน สอบถามจากครูและนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และมีการประชุมเพื่อสรุปผลงาน ตลอดจนให้ฝ่าย ประสิทธิภาพประเมินและรายงาน เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยแล้ว แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีการ ติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยใช้หลาย ๆ วิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ให้เป็นประโยชน์สูงสุดในการนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528) ที่ให้หลักการประเมินกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า ต้องใช้วิธีการ หลาย ๆ อย่าง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

8. สภาพและปัญหาการดำเนินการด้านการวัดผลและประเมินผล

สำหรับเครื่องมือ/เทคนิคที่ครูผู้สอนใช้ในการวัดผลและประเมินผลนั้น ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนใช้การทดสอบและการสังเกต รองลงมา การให้ ปฏิบัติและการนำไปใช้ และการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ในเรื่องระยะเวลาในการวัดผล และประเมินผล ครูผู้สอนทุกโรงเรียนดำเนินการวัดและประเมินผลก่อนการเรียนการสอน วัด และประเมินผลระหว่างการเรียนการสอน และวัดและประเมินผลหลังการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็น ว่า การดำเนินการวัดผลและประเมินผลนั้น ครูผู้สอนควรใช้เครื่องมือหลาย ๆ ประเภท เพื่อให้ได้ ทราบถึงความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแล้ว ผู้วิจัยขอ เสนอขั้นตอนในการวัดผลและประเมินผลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ซึ่งใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า ก่อนการวัดผลและประเมินผลควรมีการ กำหนดจุดประสงค์ของการวัดผลและประเมินผล แล้วจึงดำเนินการเลือกและสร้างเครื่องมือให้ เหมาะสมกับจุดประสงค์ ส่วนเรื่องระยะเวลาในการประเมินผลนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนดำเนินการ ได้เหมาะสมแล้ว สอดคล้องกับสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2535) กล่าวว่า การวัดและ ประเมินผลแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และ การประเมินผลหลังเรียน ซึ่งในการประเมินผลนั้น ควรจะได้มีการดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอน เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน คือ การประเมินผลก่อนเรียน เพื่อช่วยให้ครู ทราบความสามารถของแต่ละคน การประเมินผลระหว่างเรียนเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าใน การเรียนของนักเรียน และการประเมินผลหลังเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียน

ในเรื่องการนำผลจากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการนำผลจากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และใช้ในการวิเคราะห์ข้อสอบรองลงมา เป็นข้อมูลในการจัดสอนซ่อมเสริม เป็นข้อมูลในการจัดชั้นเรียน ประเมินความก้าวหน้าก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว สอดคล้องกับองค์การ อินทรมพรรษ์ (2531) กล่าวว่า วัดผลประสค์ของการประเมินผลการเรียน แบ่งออกเป็นหลักใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ เพื่อจะตรวจสอบความรู้พื้นฐาน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า และเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน สำหรับการนำไปใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อสอบนั้น เป็นสิ่งที่มีความเหมาะสม เนื่องจากจะทำให้ได้ทราบว่าข้อสอบที่มีคุณภาพดีเพียงใด ควรจะปรับปรุงแก้ไขในเรื่องอะไร ดังที่กนก จันทร์ขจร (อ้างถึงใน วิภาติณี ถึงศิริ, 2538) กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อสอบเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ

9. สภาพและปัญหาการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ในเรื่องลักษณะของการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยเชิญบุคคลในชุมชนมาเป็นคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน เชิญมาเป็นวิทยากร พานักเรียนไปศึกษาดูงานในชุมชน และการให้นักเรียน ไปฝึก งานหรือฝึก ภาคาปฏิบัติในชุมชน ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการดำเนินการของโรงเรียน เนื่องจากชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และชุมชนถือว่าเป็นแหล่งวิทยากรแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับโรงเรียน ดังนั้น การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม สอดคล้องกับประมวลสาระชุดวิชา การนิเทศการสอนในระดับประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536) ระบุว่า หลักการจัดการศึกษาที่สำคัญประการหนึ่งคือ สนองตอบต่อปัญหา ความต้องการและความจำเป็นของท้องถิ่น ดังนั้น ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ทั้งในส่วนการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และให้ความอนุเคราะห์โรงเรียนในเรื่องที่จำเป็น เช่น ทุนอุดหนุน จัดหาเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์สำหรับการดำเนินกิจกรรม เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ครูหรือนักเรียนในเรื่องที่มีความชำนาญ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการระดมกำลังความคิดทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 และจะช่วยให้การพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

1. การติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของครู โรงเรียนควรใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งประกอบกัน กล่าวคือ ข้อมูลจากผู้สอน ผู้เรียน ผู้ร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผลการเรียนของผู้เรียน
2. ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนอย่างแท้จริง
3. ทั้งโรงเรียนและครูผู้สอนควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มากขึ้น เพื่อให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น
4. โรงเรียนควรให้ครูได้ทราบถึงผลการวิเคราะห์ข้อสอบที่ครูผู้สอนแต่ละคนเป็นผู้จัดทำ เพื่อให้ครูทราบถึงคุณภาพของข้อสอบของตนเอง
5. ในเรื่องเครื่องมือ/เทคนิคที่ใช้วัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนควรดำเนินการโดยโดยการกำหนดจุดประสงค์ของการวัด แล้วจึงเลือกและสร้างเครื่องมือให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การวัดผลและประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

1. ควรจัดหาแหล่งวิชาการให้โรงเรียนในสังกัดใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า และศึกษาดูงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง และเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับนักเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2539
2. ควรได้ศึกษาถึงสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน